

EDUNVALVONTAKATSAUS

Toukokuu 2023

Sisällys

Sisällys	2
Yleiskatsaus edunvalvontaan.....	3
Hankekohtainen tiivistelmä ja puuenergiamarkkina.....	4
Bioenergia ry:n tavoitteet.....	13
Kärkihankkeet	14
EU+Kotimaa: RED3 ja RED2-toimeenpano (Tuohiniitty).....	15
Energiaverouudistus (Laurikka)	17
Liikenteen biopolttoaineet ja vaihtoehtoiset käyttövoimat (Fredriksson)	18
Metsätalouden kannustejärjestelmät (Fredriksson)	19
Tärkeät hankkeet	20
EU: Kestävä rahoitus (Tuohiniitty)	21
EU: Biodiversiteettistrategia (Laajalahti)	23
Turvetuotantoalueiden jälkihoitovaiheen sujuvoittaminen (Salo)	25
Vesienhoitosuunnitelmat ja ympäristöluvitukset (Salo)	27
Kasvu- ja ympäristöturpeen sekä rahkasammalen edunvalvonta (Salo)	29
Hiilensidonta ja -sidontateknologiat (Laajalahti)	32
Seurattavat hankkeet.....	35
YK: Kansainväliset ilmastoneuvottelut (Laurikka)	36
EU: Valtiontukisuuntaviivojen uudistaminen (Tuohiniitty)	37
EU: Bioenergian TKI-rahoitus ja Euroopan strateginen energiateknologiasuunnitelma (Laajalahti)	39
Ilmastomuutokseen sopeutumis suunnitelma 2030 (Salo)	40

Yleiskatsaus edunvalvontaan

Huhti-toukokuussa edunvalvonnassa päällimmäisenä ovat olleet **hallitusneuvottelujen** käynnistyminen ja eteneminen Säätytalolla. Bioenergia ry on viestinyt hallitusneuvottelujen suuntaan sekä suoraan että tiedotteissaan [25.4.](#) ja [28.4.](#) Bioenergia ry oli myös kuultavana Puhtaan energian Suomi -pöydässä 8.5. Keskeisiä kysymyksiä ovat mm. hiilinelujen vahvistaminen, jakeluvelvoitteen jatko ja taakanjakosektorin päästövähennykset, energiaverotus ja puhtaan energian lupa- ja valitusmenettelyt.

EU:ssa RED3- ja energiatehokkuusdirektiiveistä saatiin trilogieissa poliittinen sopu maaliskuussa pj-maa Ruotsin vetämänä. Sovun julkistamisen jälkeen tosin ilmeni tarvetta vielä työstää RED3:n kirjauksia mm vedyn ja RFNBO:poltoaineiden osalta. Neuvosto ei ole vielä hyväksynyt neuvottelutulosta ja Parlamentin ITRE-valiokunta ei ole siten myöskään äänestänyt siitä. Parlamentin täysistuntoäänestys menee vähintään syyskuuhun.

Neuvoston kanta **energiaverodirektiivin** osalta on edelleen auki. Tilanne on työryhmäneuvotteluissa ollut vaikea, mutta pj-maa Ruotsi on tehnyt kompromissiesityksen. On vielä epäselvää, eteneekö asia kesäkuun ECOFIN-neuvostoon. Myös parlamentissa ECON-valiokunnan käsittelyn ja täysistuntokäsittelyn päivämäärät ovat vieläkin epäselviä.

Kestävän rahoituksen osalta komissio nimesi uuden taksonomian asiantuntijatyöryhmän helmikuussa 2023. Uudessa kokoonpanossa on aiempaa selvempi kokoonpano rahoitusalan asiantuntijoita ja vähemmän intressiryhmien edustajia. Komissio antanee oman esityksensä luontokriteerien delegoidusta asetuksesta 2023 alkupuoliskolla, konsultaatiokierroksen jälkeen. Q1/2023 olisi pitänyt käynnistyä kanava ehdottaa uusien toimintojen sisällyttämistä taksonomiaan, mutta se ei ole vielä tarjolla.

Komissio on käynnistänyt [konsultaation](#), jolla se valmistautuu keväällä 2024 julkaistavaan **2040 ilmastotaavoitteita** koskevaan tiedonantoon. Bery on toukokuussa valmistautunut jättämään oman vastauksensa. Konsultaatio sulkeutuu kesäkuussa.

Kotimaassa yhdistys [kommentoi](#) luonnonsuojeluasetuksen luonnosta 28.4.2023. Valtioneuvosto on tilannut AFRY Management Consultingilta [selvityksen](#) kiinteän biomassan verotuksen mahdollisuuksista ja haasteista. Bery on kutsuttu hankkeen ensimmäiseen työpajaan 15.6. Työpajassa käsitellään näkökulmia vaikuttavuusanalyysin lähtöoletuksiin ja niiden huomiointiin työn toteutuksessa sekä kiinteän biomassan jaetyyppien määrittelyn ja raportoinnin haasteita ja mahdollisuuksia biomassan verotuksen näkökulmasta. Mukana on kaikki energiaksi käytettävä biomassa.

[VN Teas -raportti](#) hiilidioksidin käytön ja poiston nykytilasta ja näkymistä julkaistiin 29.3.2023. Raportin mukaan biogeenisen hiilidioksidin käytön ja varastoinnin ratkaisut ovat Suomelle iso mahdollisuus. Ratkaisuista alhaisimmat kustannukset ovat biohiilellä ja BECCS:illä. Varastointi-infra on hetkellinen pullonkaula, mutta siihen on tulossa muutos mm. Pohjoismaisten infrahankkeiden edetessä. P2X-ratkaisut eivät tuota tarvittavia nieluja, mutta niillä voidaan vähentää päästöjä ja kehittää CO2-pohjaisia tuotteita, joilla myös hyvä vientipotentiaali. Raportissa hankkeiden raportoinnissa ja laskennassa tehtiin tulkinta (Syke), että BECCS-hankkeet raportoitaisiin taakanjakosektorilla.

Hankekohtainen tiivistelmä ja puuenergiamarkkina

KÄRKIHANKKEET

EU + Kotimaa: RED3 ja RED2-toimeenpano (Tuohiniitty)

- Uusien kriteerien mukainen kestävyyslaki tuli voimaan 1.1.2021 ja valtioneuvoston asetus hyväksyttiin ja tuli voimaan 14.1.2021. Toiminnanharjoittajien tuli 30.6.2021 mennessä jättää kestävyysjärjestelmästä hakemus Energiavirastolle tai hakeutua vapaaehtoisen sertifiointijärjestelmän piiriin, jotta toimijat pystyvät osoittamaan käyttämiensä biomassojen kestävyys lain soveltamisalalla.
- Suomessa kansallinen kestävyysjärjestelmä toteutetaan Energiaviraston toimesta. Energiavirasto julkaisi lain reunaviivojen mukaan ohjeistusta toiminnanharjoittajille kesäkuussa 2021. Energiavirastossa kestävyyslakemusten käsittelyn odotetaan kestävän 2023 loppuun asti ja ensimmäisen kerran kestävyyttä pitää osoittaa 2024 maaliskuussa päästökauppatodentamisen yhteydessä.
- **RED2-direktiivin** kestävyystoimeenpano-ohje äänestettiin komiteassa syyskuussa ja komission toimeenpanosäädös siitä julkaistaneen joulukuussa. 10.3.2022 julkaistiin toimeenpanosäädös RED2 KHK-laskennasta ja kestävyyssertifiointista.
- Komissio on hyväksynyt 15 [vapaaehtoista kestävyysjärjestelmää](#).
- Komissio sai valmiiksi RED2 direktiivin mukaisen toimeenpanoasetusten syyskuussa. Biomassan kestävyyskriteerien toimeenpanosäädös [julkaistiin 13.12.2022](#) – 23 kk myöhässä direktiivin mukaisesta aikataulusta. Toimeenpanosäädös vaikuttaa Energiaviraston päätöksiin kestävyysjärjestelmistä.
- Esitys RED3:sta annettiin komissiosta 14.7.2021 Kotimaiset kannat valmistuivat joulukuussa 2021. Neuvosto hyväksyi yleisnäkemyksen 27.6.2022. Parlamentin ITRE-valiokunta äänesti heinäkuussa mietinnöstä ja täysistuntokäsittely oli 13.-14.9.2022 Trilogissa saavutettiin maaliskuun 2023 lopussa sopu. Teksti äänestettäneen Parlamentin täysistunnossa syyskuussa ja se julkaistaisiin loka-joulukuussa 2023, jolloin kansallinen toimeenpano pitäisi saada voimaan kesään 2025 mennessä

Energiaverouudistus (Laurikka):

- Valtioneuvosto on tilannut AFRY Management Consultingilta selvityksen kiinteän biomassan verotuksen mahdollisuuksista ja haasteista. Mukana on kaikki energiaksi käytettävä biomassa. Selvitystä ohjaa valtiovarainministeriö, joka omassa virkamiespuheenvuorossaan joulukuussa 2022 nosti esille puun verotuksen. Selvityksen kesto on 3/2023 – 1/2024 ja sen budjetti on 150 000 €. Bery on kutsuttu hankkeen ensimmäiseen työpajaan 15.6. Työpajassa käsitellään näkökulmia vaikuttavuusanalyysin lähtöoletuksiin ja niiden huomiointiin työn toteutuksessa sekä kiinteän biomassan jaetyyppien määrittelyn ja raportoinnin haasteita ja mahdollisuuksia biomassan verotuksen näkökulmasta.
- Neuvoston kanta energiaverodirektiivin osalta on edelleen auki. Tilanne on työryhmäneuvotteluissa ollut edelleen vaikea, mutta pj-maa Ruotsi on tehnyt kompromissiesityksen. On vielä epäselvää, eteneekö asia kesäkuun ECOFIN-neuvostoon. Myös parlamentissa ECON-valiokunnan käsittelyn ja täysistuntokäsittelyn päivämäärät ovat vieläkin epäselviä.

Liikenteen biopolttoaineet ja vaihtoehtoiset käyttövoimat (Fredriksson):

- Kestäväksi osoitetun biokaasun lämmityskäyttö verotetaan EU:n minimitason mukaan 1,2 e/MWh. VM antoi lakiesityksen, jonka mukaan biokaasua verotetaan direktiivin minimitason mukaan, ml RFNBO. Tämän seurauksena vaaditaan myös kestävyysjärjestelmä pientuottajilta ja -käyttäjiltä. Biokaasun kestävyyskysymys jäi pöydälle ja pientuottajia ja käyttäjiä verotetaan vielä tänä vuonna alhaisemman verikannan mukaan veroviranomaisen ohjeistuksen mukaan.
- Polttoöljyn jakeluvelvoitteen käsittely siirtyy seuraavalla hallitukselle.

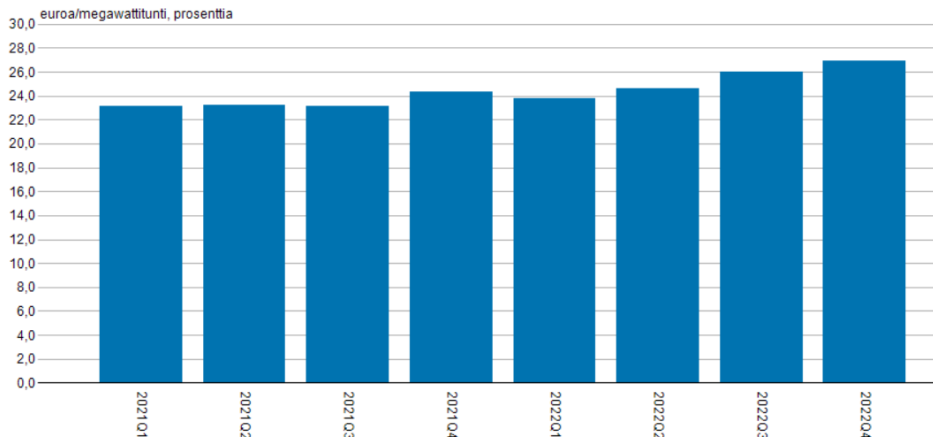
Metsätalouden kannustejärjestelmät (Fredriksson):

- Notifiointi hyväksyttäneen vasta kesän jälkeen Beryn tärkein muutosesitys asetukseen huomioitu. Nuorten metsien hoito ja pienpuutuki ei vaadi notifikaatiota, mutta laki ja asetus hyväksytään muun lainsäädännön osana samassa tahdissa. Mikäli notifikaatio viivästyy ministeriöllä valmius säätää erikseen taimikonhoidosta ja nuorten metsien hoidosta de minimiksen perusteella.

PUUENERGIAMARKKINAKATSAUS

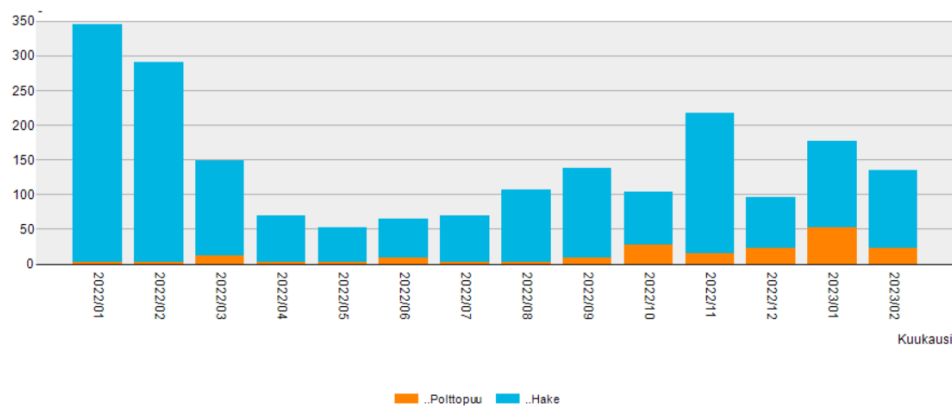
- Luke seuraa puukauppaa neljännesvuosittain, hakkuut kuukausittain ja vuositasolla sekä toteutunut käyttö vuositasolla. Valtakunnallinen hintaseuranta Foex ja Tilastokeskus, osittain yhteistyönä. Metsähakkeen käyttö 2022 kasvoi kaukolämmön tuotannossa 8,95 TWh:sta 9,83 TWh: iin. Teollisuuden sivutuotteiden määrä kutistui 5,01:stä 4,73:een. Puun markkinaosuus kasvoi 4,01 %. Luvut eivät sisällä CHP-tuotannon sähköosuuden polttoainekäyttöä. Kaiken bioenergian osuus kaukolämmössä on 49 prosenttia. Luku ei sisällä savukaasupesureiden talteen ottama energia.
- Puupolttoaineiden laitoshinnan muutos (e/MWh) hakkeella, purulla ja kuorella tammikuusta maaliskuuhun oli +0,61, +2,71 ja +0,02. Edelliseen vuoden maalikuuhun verrattuna hakkeen, purun ja kuoren hinnan muutos oli +4,89, +4,64 ja +3,01 (Foex).
- Tilastokeskus:

Kotimaisten polttoaineiden käyttäjähinnat energiantuotannossa (ei sis. alv) muuttujina
Vuosineljännes. Metsähake/-murske käyttöpaikalla, (2016Q1-), Hinta (eur/MWh).

- Energiapuun kauppvoja kirjautui vuoden ensimmäisellä neljänneksellä tilastoon yhteensä 1,081 miljoonaa kuutiometriä. Se oli 65 prosenttia enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Ennen kaikkea latvusmassa kauppamäärä kasvoi.
- Energiapuun kantohinta ensimmäisellä vuosineljänneksellä oli 7,75 e/m³ kun hinta vastaavana aikana viime vuonna oli 5,94. Edelliseen neljännekseen verrattuna hinta nousi peräti 2,42 e/m³. Hankintahinta oli samana aikana 33,51 ja vastaava hinta viime vuonna oli 25,68. Edelliseen neljännekseen verrattuna nousua oli 1,27 e/m³. Hankintahinnassa oli vuodessa vahvaa nousua, joka johtui ennen kaikkea korjuun kustannusten noususta.
- Energiapuuta korjattiin tammi-maaliskuussa 1,379 milj. m³, siis jonkin verran vähemmän kuin vastaavana aikana 2022 (1,475 milj. m³) Energiahakkeen ja muun energiapuun tuonti on enää länsituonnin varassa ja vähäistä.
- Puun tuonti elpyi Venäjän puun tulon tyrehtymisen jälkeen. Tuontipolttohakkeen käyttö oli Luken arvion mukaan viime vuonna 0,5 milj. m³ kun vastaava määrä oli edellisenä vuonna 1,9 milj. m³.

Puun tuonti muuttujina Tuontinimike ja Kuukausi. KOKO MAAILMA, Määrä, 1000 m³.

TÄRKEÄT HANKKEET

EU: Kestävä rahoitus (Tuohiniitty):

- Kestävän rahoituksen asetus EU 2020/852 määrittelee rahoitustoiminnoissa millä perusteilla toimintoja voi arvioida kestävän kehityksen mukaisiksi. Asetuksessa annetaan komissiolle oikeus antaa delegoituja asetuksia tarkempien kriteerien määrittelemiseksi.
- Komissio julkisti delegoidun asetuksen taksonomian ilmastokriteereistä 21.4.2021 pitkien neuvotteluiden jälkeen. Neuvosto ei saavuttanut vahvistettua määräenemmistöstä hyväksymisen vastustamiseksi eikä Euroopan Parlamentti myöskään vastustanut aikarajassa. Asetus astui voimaan 1.1.2022.
- Taksonomian asiantuntijaryhmä SFP julkaisi luonnoksensa taksonomian ympäristötavoitteista (ml. monimuotoisuus, vesivaikutukset ym) heinäkuussa 2021 kommentoitavaksi. Lisäesitys SFPltä tuli 28.11.2022.
- Komissio antanee oman esityksensä luontokriteerien delegoidusta asetuksesta 2023 alkupuoliskolla, konsultaatiokierroksen jälkeen.
- Komissio nimesi uuden taksonomian asiantuntijaryhmän helmikuussa 2023. Uudessa kokoonpanossa on aiempaa selvempi kokoonpano rahoitusalan asiantuntijoita ja vähemmän intressiryhmien edustajia
- Ehdotuskanava uusien toimintojen sisällyttämiseksi taksonomiaan piti aueta Q1/2023, mutta ei ole vielä avautunut.

EU: Biodiversiteettistrategia (Laajalahti):

- Komissio julkaisi maaliskuussa kaksi metsäohjeistoa: [Guidelines for biodiversity-friendly Afforestation, Reforestation and Tree Planting](#) & [Guidelines for Defining, Mapping, Monitoring and Strictly Protecting EU Primary and Old-Growth Forests](#). Ohjeistojen tavoitteena on vahvistaa EU:n alueen metsiä suojele-malla vanhat metsät ja samanaikaisesti kasvattaa laadukkaiden metsien määrää tuomalla esiin mm. tietoa siitä, millaisia puita tietyillä alueilla kannattaa kasvattaa.
- Kotimaassa yhdistys [kommentoi](#) luonnonsuojeluasetuksen luonnosta 28.4.2023.
- Suomen kansalliset sitoumukset biodiversiteettistrategiaan on infottu EU:lle 20.12.2022. Valmisteilla oleva E-kirje sitoumuksista oli tavoitteena antaa helmikuussa 2023 eduskunnalle, mutta se on lykkään- tynyt. Sitoumukset tulevat lausunnolle syksyllä 2023. Ennen kuin Suomen sitoumukset toimitetaan EU:lle, niistä tehdään valtioneuvoston periaatepäätös. Lopullinen versio komissiolle marraskuussa 2023.

Turvetuotantoalueiden jälkihoitovaiheen sujuvoittaminen (Salo):

- Turvetuotantoalueita siirtyi vuosina 2020 – 2022 ympäristöluvan viimeisen eli tuotantoalueen jälkihoito- vaiheen kautta seuraavaan maankäyttöön huomattavasti enemmän kuin 2010-luvulla keskimäärin (noin 2500 – 3000 ha). Ukrainan sodan seurauksena vielä alkuvuonna 2022 odotetusta viiveestä tässä trendissä ei ole merkkejä, koska useamman vuoden kysyntänäkymää ei ole ja vajaa 8 000 ha ”tilapäi- sesti levossa” olevaa energiaturpeen tuotantoalaa siirtyy tämän hetken käsityksen mukaan varsin nope- asti (hallinnollisesti sujuvoituneen jälkihoitovaiheen) kautta seuraavaan maankäyttöön.
- Turvetuotannon ympäristölupien jälkihoitovaiheen menettelyt ovat yleisesti nopeutuneet ja tehostuneet selvästi vuodesta 2021. Kaikilla alueilla tilanne ei kuitenkaan vielä ole tyydyttävä. Tavoitteeseen, että toiminnanharjoittajan vastuut päättyisivät selkeästi viimeistään kahden vuoden päästä tuotannon lopet- tamisesta, on edelleen panostettava.
- Vuoropuhelu ympäristöhallinnon kanssa jatkuu lähinnä ELYjen tarkastajaresurssien varmistamiseksi. Jälkihoitovaiheen hallinnollisia menettelyjä ja samalla tehokkaampaan hiilensidontaan pääsemistä pyri- tään edistämään myös nk. vihreän siirtymän hankkeiden etusijamenettelyyn pääsemällä, vaikka mitään ei viitettä myönteisestä suhtautumisesta tähän ei toistaiseksi ole saatu.
- Jälkihoitovaiheen lupavaatimusten ja määräaikaisen metsitystuen ehtojen seuranta toimialan, Metsä- keskuksen, ELY-keskusten ja MMM:n välillä on jatkunut keväällä 2023. Molempien osalta kehitys näyt- tää niin toimialan kuin ympäristökin kannalta hyvältä.

Vesienhoitosuunnitelmat ja ympäristöluvitus (Salo):

- Ympäristölupahakemuksia uusille turvetuotantoalueille ei ole jätetty pieniä vanhojen alueiden lisäalu- eita lukuun ottamatta parin viime vuoden aikana. AVlista on tullut lupia aiemmin jo haetuille pienille alle

10 ha:n alueille ja em. vähäisille lisäalueille. Toimialaa koskevan vesiensuojeluohjeen tulkinta muotoutuneen hyvin hitaasti lausunto- ja ratkaisukäytäntöjen sekä mahdollisten oikeustapausten kautta käytännössä.

- Lupaharkinta on järkevöitynyt mm. muutamien viimeaikojen päätösten perusteella ja liittyen lähinnä jälkihoitovaiheen vesienkäsittelyyn potentiaalisesti happamalla sulfaattimailla. Turvetuotannon supistumisen myötä toimialan yritysten maksama vesistötarkkailu ja kalatalousmaksukertymä joka tapauksessa vähenevät, mikä koetaan sidosryhmissä ja laajemmin yhteiskunnassa monilla vesistöalueilla ongelmaksi, kun pääasiallinen maksaja poistuu eikä verorahoja saada korvaamaan näitä (mikä ei ole toimialan ongelma).
- Vesienhoitosuunnitelmien merkitys kasvaa. Turvetuotannon kannalta tämä voi heijastua jälkihoitovaatimuksiin, hidastaa suonpohjien siirtymistä seuraavaan maankäyttöön tai saattaa jopa rajata sitä maanomistajan tahdosta riippumatta.
- Uusi luonnonsuojelulakiesitys antaa keinot kiristää vesiensuojelun ja -hoidon tavoitteita erityisesti luvvanvaraisilla toimialoilla. "One out, all out -periaate" (= yhdenkin vesimuodostuman laatutekijän huononeminen johtaa suoraan luokituksen laskuun) korostuu. LSL heijastuu jatkossa vesi- ja ympäristönsuojelulakeihin, mistä seuraa todennäköisesti erinäisten selvitysten määrän, vaatimustason ja näiden kustannusten kasvu.
- Harkinnanvarainen ympäristöluvan ehtojen tarkistaminen (YSL §89) ei näytä hidastaneen suonpohjien siirtymistä seuraavaan maankäyttöön. Edunvalvonnallisessa tavoitteessa on onnistuttu, kun valvovan viranomaisen harkintaa ja kehottamista on pidetty yleisesti hyvänä tapana hoitaa havaittuja puutteita sekä korjata tilanteita ilman raskasta uudelleenluvittamista lopulta varsin pienten parannusten aikaansaamiseksi.
- Jäykät ympäristölupakäytännöt jälkihoitotoimien vahvistamisineen ja viipyvät tarkastukset turvetuotannon päättyessä ovat haitanneet suonpohjien sujuvaa siirtymistä seuraavaan maankäyttöön esim. metsäksi, pelloiksi ja kosteikoiksi. Tilanteeseen on kiinnitetty huomiota ja parannusta on jo tapahtunut. Turvetuotannon jälkihoitovaiheen sujuvoittaminen kuuluu osaksi vastuullista energiaturvetuotannon alarajaa, johon viranomaisilla tulee olla tarvittavat lisäresurssit. Seuranta ja vaikuttamista jatketaan niin, että varsinkin turvetuotannon päättämiseen liittyviä maastotarkastuksia voitaisiin lisätä. Toimialan ympäristö- ja resurssivastaavien ryhmä on kerännyt edunvalvontaan tarvittavat taustatiedot vuodenvaihteen 2022/23 tilanteesta ja raportoinut niistä YM:n turvetuotannon ympäristönsuojelun kansallisessa koordinaatioryhmässä 14.3.2023.
- Jälkihoitovaiheen ja lupaehtojen päättymisen haasteeseen on pystyttävä vastaamaan edelleen. Tähän tarpeeseen käynnissä oleva sotatila Euroopassa ja sitä seurannut, toivottu energiaturpeen tuotannon nousu ei valitettavasti tuonut muutosta.

Kasvu- ja ympäristöturpeen sekä rahkasammalen korjuun edunvalvonta (Salo):

- Vuoden vaihteessa voimaan tulleeseen lannoitelakiin jäi eurooppalaisen lannoitevalmisteasetuksen (EU 2019/1009) hengen vastaisesti ankaran vastuun periaate. Lisäksi huolta kasvualustavalmistajien keskuudessa ja laajemminkin kiertotalouden näkökulmasta on herättänyt tiukka fosforiraja, joka haittaa ja rajoittaa monella tapaa esim. lietteiden hyötykäyttöä.

- Epäonnistunutta edunvalvontaa asiassa lievittää se tosiasia, että epäkohdista ollaan kuitenkin laajasti tietoisia. Uuden lannoitelain vaikutuksia seurataan tiiviisti yhteistyössä mm. Viherympäristöliiton, jäsenyritysten ja eri sidosryhmien kanssa pyrkien vähentämään kohtuutonta, "kotikutoisia" riskejä kasvualustojen valmistajille.
- Turvekasvualustoihin liittyvässä edunvalvonnassa on pidetty yhteyttä kansainvälisiin kumppaneihin Kanadassa, Baltiassa, Irlannissa, Ruotsissa ja Saksassa. EU-asioiden edunvalvontaan on hankittu yhteisesti sitä tukevia palveluita ja kokoonnuttu "allianssina" säännöllisesti. Valmisteltu yhdessä keskeisten kasvuturvetta tuottavien maiden kanssa yhteinen LULUCF-kanta sekä vaikutettu kestävän rahoituksen taksonomian delegoidun asetuksen (DA 2) teknisten kriteerien muotoiluun (Sustainable Finance Platformilla ja poliittisten ryhmien kautta) sekä osallistuttu erilaisiin tiedonkeruuihin ja konsultaatioihin, viimeksi Skotlannin hallituksen konsultaatioon kasvuturpeen vähittäismyynnin mahdollisen kiellon vaikutuksista 12.5. Ruokaturvan ja ruokahävikin, eläinterveyden, antibioottiresistenssin sekä EU:n aloitteen "strategisten ja kriittisten raaka-aineiden saatavuuden turvaamisesta Euroopassa" nousu poliittiseen keskusteluun on tuonut sekä resursseihin liittyviä haasteita että sisältöihin liittyviä myönteisiäkin mahdollisuuksia.
- Rahkasammalen korjuukohteet ja kumulatiiviset pinta-alat ovat löytyvät www.kasvualusta.org-sivus-tolta. Rahkasammalen korjuutoiminta on jatkunut korjuukaudella 2022 edelleen pienimuotoisena kokeiluna ja pilotoitina TKI-vaiheessa. Hankkeet liittyen rahkasammalen uusiutuvuuteen ja ilmastovaikutuksiin päättyivät viime vuonna, samoin YM:n asettama rahkasammalen kestävän korjuun yhteistyöryhmän työ. GTK:n vetämä rahkasammalen uusiutuvuutta selvittävä parivuotinen RahKoo-hanke on pian toteutusaikansa puolivälissä. Jäsenyritysten omarahoitteinen TKI-toiminta tukee vastuullisen korjuutoiminnan kehittymistä. Rahkasammalen Green Deal -sopimusneuvottelut ovat edenneet YM:n kanssa syyskaudella. Keruuseen liittyvä oikeudellinen selvitys on valmistumassa alkukesästä.
- Eurooppalainen kasvualusta-alan edunvalvontajärjestö Growing Media Europe on julkistanut kasvualustojen elinkaarilaskentaan tarvittavan selvityksen ja laskurin, jotka voivat osaltaan luoda pohjaa vaikuttamiselle esim. EU:n tulevaan Pellolta pöytään -strategiaan sekä Ukrainan sodan myötä akuuteiksi nousseeseen ruokaturva- ja huoltovarmuuskustelulle niin Suomessa kuin laajemmin Euroopassa.
- Kuiviketurpeen merkitys kotimaisessa turve-edunvalvonnassa on korostunut kuluneena talvena, kun viime vuosina tuotantoresurssit ovat vähenneet ja lisäksi viime kesän keuhko sää haittasi kuiviketurpeen nostoa tummuvilla kentillä. Kuiviketurpeverkosto seuraa tilannetta ja pyrkii parantamaan turvekuivikkeiden saatavuutta. Kuiviketurpeen merkitys siipikarjan kasvatuksessa ja luomutuotannossa on tunnistettu laajemminkin kotieläintalouden kannattavuuskriisin syvetessä ja Ukrainan sodan luomassa ruoantuotannon epävarmuudessa. Toistaiseksi mitään käytännön edistämistoimia tai hallinnollisia avauksia esim. turvetyöryhmän ehdottamasta hankeaihiosta "kasvu- ja kuiviketurpeen saatavuuden parantaminen" ei ole nähty. Syksyllä toteutettiin kutsuseminaari aiheesta MTK:n kanssa. Huhtikuussa alkoi LUKEn vetämä ja osittain toimialan yritysten rahoittama erilliselvitys kuivikemateriaalien saatavuudesta.

Hiilensidonta ja -sidontateknologiat (Laajalahti):

- YM:n [virkamiespuheenvuoro](#)ssa 17.3.2023 nostettiin esiin tekniset nielut: "Selvitetään ns. teknisten nielujen vauhdittamiseen tarvittavia kannustimia. Arvioidaan osana selvitystä teknisten nielujen roolia hii-

lineatiivisuuden saavuttamisessa sekä tavoitteen asettamista teknisille nieluille vuodelle 2035. Selvitetään erityyppisten teknisten nielujen vauhdittamisessa tarvittavat toimet ja kannustimet laajapohjaisessa yhteistyössä.”

- [VN Teas -raportti](#) hiilidioksidin käytön ja poiston nykytilasta ja näkymistä julkaistiin 29.3.2023. Raportin mukaan biogeenisen hiilidioksidin käytön ja varastoinnin ratkaisut ovat Suomelle iso mahdollisuus. Ratkaisuista alhaisimmat kustannukset ovat biohiilellä ja BECCS:illä. Varastointi-infra on hetkellinen pullonkaula, mutta siihen on tulossa muutos mm. Pohjoismaisten infrahankkeiden edetessä. P2X-ratkaisut eivät tuota tarvittavia nieluja, mutta niillä voidaan vähentää päästöjä ja kehittää CO₂-pohjaisia tuotteita, joilla myös hyvä vientipotentiaali. Raportissa hankkeiden raportoinnissa ja laskennassa tehtiin tulkinta (Syke), että BECCS-hankkeet raportoitaisiin taakanjakosektorilla.
- EU:n [2040-ilmastotavoite on lausunnolla](#) 23.6.2023 saakka. 2040-tavoite tulee määrittelemään mm. sen, kuinka hiilenpoistoja ohjataan seuraavien vuosikymmenien aikana EU-tasolla. Lisäksi se määrittää painotukset päästövähennystavoitteiden ja hiilenpoistojen välillä sekä asettaa kehykset mahdollisille sitoville hiilenpoistotavoitteille. Yhdistyksen kantaa käsitellään hallituksessa 31.5.2023.
- Komissio julkaisi [Vihreät väittämät \(Green Claims\)](#) -direktiiviehdotuksen harhaanjohtavien ilmasto- ja ympäristöväittämien kitkemiseksi 22.3.2023. Esitys jää kunnianhimon tasolta mm. YM:n kompensatiiväittämien ohjeistuksesta. Ilmastoväittämiin ja kompensointiin liittyvät esitykset ovat melko kevyitä, eikä siinä mm. esitetä ehtoja sille, missä määrin oman arvoketjun päästöjä tulisi vähentää ennen kompensatioiden käyttöä. Esitys on lausunnolla 5.7.2023 asti.
- Komission CCUS-visiosta ja strategiasta on määrä antaa tiedonanto marraskuussa 2023. Aiheeseen liittyvä konsultaatio julkaistaneen lähiviikkoina. CCUS Forumin työryhmien julkaisemat paperit [visiosta](#) ja [infrastruktuurista](#), joista voi löytää jotakin osviittaa tulevista esityksistä.
- Bery on tehnyt esityksen teknisten hiilinielujen huomioimisesta uuden hallituksen ohjelmassa
- Biohiilialan kehittämiseksi on valmisteltu keväällä 2023 hankehakemus, jolle on toukokuussa saatu osarahoituspäätös ELY-keskukselta. Hankkeen loppurahoitusta selvitetään paraikaa.

SEURATTAVAT HANKKEET

YK: Kansainväliset ilmastoneuvottelut (Laurikka):

- Pariisin sopimuksen toimeenpanossa neuvotellaan sekä artiklan 6.2 (cooperative approaches) että 6.4. (uusi päästökauppamekanismi) yksityiskohdista. [Artiklan 6.4. hallintoneuvosto kokoontuu 31.5.-3.6. Artiklan 6.4. hallintoneuvosto kokoontuu 31.5.-3.6.](#) ennen varsinaisten alaelinten (SBI/SBSTA) neuvotte-luja. Artiklassa 6.4. käsitellään paraikaa myös hiilenpoistoa yhtenä mahdollisuutena.
- Virkamiestason neuvottelut (SBI/SBSTA) järjestetään Bonnissa 5.-15.6. Seuraava COP-28 on 30.11.-12.12.2023 Dubaissa, Arabiemiraateissa.

EU: Valtiontukisuuntaviivojen uudistaminen (Tuohiniitty):

- Ryhmäpoikkeusasetuksen (GBER) uudistus oli lausunnolla joulukuun 2021 alussa. Komissio aikoi saada GBERn valmiiksi vuoden 2022 aikana, mutta 9.3.2023 komissio julkaisi määräaikaisen ryhmäpoikkeusasetuksen, joka on voimassa 2026 loppuun asti käyttöönotetuille tukijärjestelmille. On epäselvää millä aikataululla komissio etenee varsinaisen GBER-uudistuksen kanssa, mutta oletettavasti se toteutuu vasta seuraavan komission aikana.
- Komissio julkisti 9.3.2023 myös muutoksista, jotka koskevat koko EU:n valtiontukipolitiikan suuntaa ja tavoitteita. Nyt tehdyillä muutoksilla komissio joustavoittaa lisää teollisuuden vähähiilistämisen sekä uusiutuvan energian käyttöönottoa koskevia tilapäisiä sääntöjä ja jatkaa niiden voimassaoloa vuoden 2025 loppuun asti. Uudet säännöt sallivat valtiontuen myöntämisen tuotannollisiin investointeihin jotka katsotaan keskeisiksi vihreän siirtymän kannalta. Mukana on mm. bioenergiահankkeet ja niiden yhteydessä varastot.
- Komissio hyväksyi uudet energiasuuntaviivat (CEEAG) joulukuussa 2021 ja virallisti päätöksen tammikuussa 2022. Suuntaviivoihin jäi haasteellinen kohta, missä kielletään antamasta tukea energiamuodoille, jotka tuottavat ilmapäästöjä, jos tuki syrjäyttää nollapäästöistä tuotantoa. Uudet suuntaviivat tulee huomioida jäsenmaiden tukijärjestelmissä alkaen 2024.

EU: Bioenergian tutkimusrahoitus ja Euroopan strateginen energiateknologiasuunnitelma (SET-Plan) (Laajalahti):

- Innovaatorahaston pienten hankkeiden hakukierros käynnistyi huhtikuussa ja hakemukset tulee jättää 19.9.2023 mennessä. Huhtikuussa järjestetyn [infotilaisuuden tallenne](#) nähtävissä.
- Horizon Europe -rahoitushaku auki BECCS-hankkeille: [Development of near zero-emission biomass heat and/or CHP including carbon capture](#). Haku päättyy 5.9.2023.

Ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelma 2030 (Salo):

- Kansallinen ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelma ([KISS2030](#)) päätettiin ottaa seurattavaksi hankkeeksi BEryn hallituksen kokouksessa 5.9.2022 ja Bioenergia ry antoi sopeutumissuunnitelmasta [lausuntonsa](#).
- Ilmastonmuutoksen sopeutumissuunnitelmaa ja varsinkin sen toteuttamiseen liittyviä keinoja on muokattu lausuntojen perusteella MMM:ssa muiden ministeriöiden kanssa yhteistyössä.
- KISS2030:n tarkennettu suunnitelma julkistettaneen vielä ennen lomia.

Bioenergia ry:n tavoitteet

Bioenergia ry:n missio/tarkoitus on määritelty yhdistyksen säännöissä. Yhdistyksen tarkoituksena on edistää bioenergian, biohiilen ja turpeen tuotannon, käytön, kilpailukyvyn ja taloudellisuuden yleisiä edellytyksiä kestävästi. Yhdistys edistää eri tuotantomuotojen tasapuolisuutta ottaen huomioon bio-massan käytöstä saatavan jalostusarvon. Yhdistys edistää toimialan osaamista ja jäsentensä välistä yhteistyötä sekä parantaa alan yleisiä toimintaedellytyksiä. Tarkoituksensa toteuttamiseksi yhdistys:

- seuraa ja edistää alan kehitystä ja lainsäädäntöä sekä tekee näihin liittyviä aloitteita ja esityksiä sekä antaa lausuntoja ja kannanottoja
 - kokoaa ja julkaisee toimialaa koskevia tilastoja.
 - osallistuu alaan liittyviin työryhmiin ja vaikuttaa alaa koskevan lainsäädännön, standardien ja menettelytapojen kehittämiseen
 - ylläpitää yhteyksiä alan kotimaisiin ja ulkomaisiin järjestöihin, sidosryhmiin ja tutkimukseen sekä edistää alan yhteistoimintaa.
 - harjoittaa sisäistä ja ulkoista viestintää ja tiedotusta julkaisemalla painotuotteita ja sähköistä viestintää, järjestämällä tiedotustilaisuuksia, julkistamalla tiedotteita sekä osallistumalla näyttelyihin ja messuihin.
 - järjestää koulutus- ja tiedotustilaisuuksia, alan kokouksia sekä kotimaisia ja kansainvälisiä seminaareja ja konferensseja.
- neuvoo jäsenistöään alan kaupallisissa, hallinnollisissa, teknisissä ja ympäristöllisissä kysymyksissä.

Bioenergia ry:n visio on:

Suomessa on maailman parhaat edellytykset tuottaa biomassaan perustuvia kestäviä ja jopa hiilinegatiivisia tuotteita. Pyrimme toiminnassamme mahdollisimman korkeaan jalostusarvoon ja vientiin. Vahvistamme energiaomavaraisuutta, energian toimitus- ja huoltovarmuutta, työllisyyttä ja aluetaloutta. Olemme osa bio- ja kiertotaloutta. Energiaa otetaan talteen sivuvirroista samalla huomioiden monimuotoisuus metsissä ja pelloilla.

Bioenergia ry on päivittänyt vuonna 2021 yhdistyksen strategian. Strategia sisältää edunvalvonnan, jäsenpalveluiden ja viestinnän painopisteet vuodelle 2022, tavoitetilat vuodelle 2025 sekä yhdistyksen vision (ks. yllä). Yhdistyksen edunvalvontahankkeet on jaettu kolmeen prioriteettiluokkaan: kärkihankkeet, tärkeät hankkeet ja seurattavat hankkeet. Jaossa otetaan huomioon toisaalta hankkeen tärkeys Berylle ja toisaalta mahdollisuudet vaikuttaa lopputulokseen. Nyt kärkihankkeita on 4 kpl, tärkeiksi hankkeiksi määriteltyjä hankkeita 6 kpl ja seurattavia hankkeita 4 kpl.

Kärkihankkeet

Kärkihankkeiksi ja niiden vastuuhenkilöiksi on määritetty:

Hanke	Aikataulu	Vastuuhenkilö
EU+kotimaa: RED3 ja RED2-toimeenpano	RED3 trilogivaiheessa RED2 kansallinen toimeenpano kesken.	Hannes Tuohiniitty
Kotimaa: Energiaverouudistus	1. vaihe valmis 9/2020, 2. vaihe selvitys 4/2022 EU:ssa energiaverodirektiivi parlamentissa ja neuvostossa 2022	Harri Laurikka
Kotimaa: Liikenteen biopolttoaineet ja vaihtoehtoiset käyttövoimat	Lakiesitykset lausunnolla 8/2022	Tage Fredriksson
Kotimaa: Metsätalouden kannustejärjestelmät	Jatkuva, asetus lausunnolla 11/2022	Tage Fredriksson

EU+KOTIMAA: RED3 JA RED2–TOIMEENPANO (TUOHINIITTY)

Tilannekuvaus

Vuoden 2018 lopulla hyväksytty REDII direktiivi tuli toimeenpanna kansalliseen lainsäädäntöön 2021 alkuun mennessä. Suomessa toimeenpano tapahtui muuttamalla biopolttoaineita koskevaa kestävyyslainsäädäntöä. Kestävyysvaatimukset koskevat yli 20 MW kiinteän biomassan laitoksia ja yli 2 MW biokaasulaitoksia sekä kaikkea liikenteen biopolttoaineiden tuotantoa.

Aikataulu:

Uusien kriteerien mukainen kestävyyslaki tuli voimaan 1.1.2021 ja valtioneuvoston asetus hyväksyttiin ja tuli voimaan 14.1.2021. Toiminnanharjoittajien tuli 30.6.2021 mennessä jättää kestävyysjärjestelmästä hakemus Energiavirastolle tai hakeutua vapaaehtoisen sertifiointijärjestelmän piiriin, jotta toimijat pystyvät osoittamaan käyttämiensä biomassojen kestävyys lain soveltamisalalla.

Energiavirasto julkaisi lain reunaviivojen mukaan ohjeistusta toiminnanharjoittajille kesäkuussa 2021. Energiavirasto odottaa edelleen komission ohjeen valmistumista, mutta on käsitellyt hakemuksia. Käsitteilyn odotetaan kestävän 2023 loppuun asti.

Vapaaehtoisia sertifiointijärjestelmiä koskeva toimeenpano-ohje julkaistiin keväällä 2022 ja 15 järjestelmää on [hyväksytty](#) toimimaan sekä muutamista ennakoarvio.

Komissio sai valmiiksi RED2 direktiivin mukaisen toimeenpanoasetusten syyskuussa. Biomassan kestävyyskriteerien toimeenpanosäädös [julkaistiin 13.12.2022](#) – 23 kk myöhässä direktiivin mukaisesta aikataulusta. Toimeenpanosäädös vaikuttaa Energiaviraston päätöksiin kestävyysjärjestelmistä.

Esitys RED3:sta annettiin komissiosta 14.7.2021 Kotimaiset kannat valmistuivat joulukuussa 2021. Neuvosto hyväksyi yleisnäkemyksen 27.6.2022. Parlamentin ITRE-valiokunta äänesti heinäkuussa mietinnöstä ja täysistuntokäsittely oli 13.-14.9.2022. Trilogeissa saavutettiin maaliskuun 2023 lopussa sopu. Teksti äänestettäneen Parlamentin täysistunnossa syyskuussa ja se julkaistaisiin loka-joulukuussa 2023, jolloin kansallinen toimeenpano pitäisi saada voimaan kesään 2025 mennessä.

Merkitys

Esityksellä on merkittävä vaikutus bioenergiakäytön ja etenkin käytön kasvun edellytyksiin. Hallinnollinen taakka voi nostaa polttoainekustannuksia ja mahdolliset jaakohtaiset erottelut tai kaskadikäyttövaatimus voisivat aiheuttaa vakavan markkinahäiriön.

Iso merkitys on toisaalta sillä, että jonkinlainen ratkaisu saadaan ja epävarmuus biomassan käytöstä 2020 jälkeen poistuu. Tällä on aivan keskeinen vaikutus uusien energialaitos- ja tuotantolaitosinvestoinneille.

Tavoite

- lakimuutos on ennakoitava ja hyödyntää mahdollisimman laajasti joustavat menettelyt viranomais-ten kanssa.
- Soveltamisohje selventää epäselviä kohtia direktiivissä kriteerien ja todentamisen osalta

Keinot

- Osallistuminen ja vaikuttaminen kansalliseen toimeenpanoon ministeriöiden kautta.
- Vaikuttaminen Bioenergy European kautta

- Vaikuttaminen on jatkui trilogien käynnissä ollessa Bioenergy European kautta neuvottelijoihin ja suoraan suomalaistahojen kautta
- valmistaudutaan kotimaiseen toimeenpanoon

ENERGIAVEROUUDISTUS (LAURIKKA)

Tilannekuvaus

Marinin hallitus tilasi VTT:ltä selvityksen energiaverotuksen tiekartasta, joka valmistui huhtikuussa 2022. Vuonna 2023 käynnitetään Valtioneuvoston rahoittama selvitys kiinteän biomassan verotuksesta. Energia-verotus on todennäköisesti myös esillä vuoden 2023 hallitusohjelman neuvotteluissa.

Komissio esitteli EU:n energiaverodirektiivin uudistetun version heinäkuussa 2021. Tämän neuvottelut ovat kesken neuvostossa ja parlamentissa. Esitys sisältää minimiveron kaikelle biomassalle ja turpeelle.

Merkitys

Biomassan verotus ja turpeen veron korottaminen lisääisivät välittömästi kaukolämmön kustannuksia lähes kaikilla kaukolämpöyhtiöillä ja elinkustannuksia suurelle joukolle ihmisiä.

Tavoite

- Biomassan energiakäytön verotuksen torjuminen

Keinot

- Työryhmätyön seuranta ja lausunnot, viestintä

- Valtioneuvosto on tilannut AFRY Management Consultingilta selvityksen kiinteän biomassan verotuksen mahdollisuuksista ja haasteista. Mukana on kaikki energiaksi käytettävä biomassa. Selvitystä ohjaa valtiovarainministeriö, joka omassa virkamiespuheenvuorossaan joulukuussa 2022 nosti esille puun verotuksen. Selvityksen kesto on 3/2023 – 1/2024 ja sen budjetti on 150 000 €. Bery on kutsuttu hankkeen ensimmäiseen työpajaan 15.6. Työpajassa käsitellään näkökulmia vaikuttavuusanalyysin lähtöoletuksiin ja niiden huomiointiin työn toteutuksessa sekä kiinteän biomassan jaetyyppien määrittelyn ja raportoinnin haasteita ja mahdollisuuksia biomassan verotuksen näkökulmasta.
- Neuvoston kanta energiaverodirektiivin osalta on edelleen auki. Tilanne on työryhmäneuvotteluissa ollut edelleen vaikea, mutta pj-maa Ruotsi on tehnyt kompromissiesityksen. On vielä epäselvää, eteneekö asia kesäkuun ECOFIN-neuvostoon. Myös parlamentissa ECON-valiokunnan käsittelyn ja täysistuntokäsittelyn päivämäärät ovat vieläkin epäselviä.

LIIKENTEEN BIOPOLTTOAINEET JA VAIHTOEHTOISET KÄYTTÖVOIMAT (FREDRIKSSON)

Tilannekuvaus

Vähäpäästöisen liikkuvuuden tiedonannon tarkoituksena on edistää merkittävästi EU:n talouden nykyi-
kaistamista, auttaa vähentämään liikenteen päästöjä ja täyttää EU:n sitoumukset Pariisin sopimuksen mu-
kaisesti. Suomessa tähän liittyvät kysymykset sekä tieverkon ylläpidon rahoittaminen käsitellään parlamen-
taarisessa työryhmässä, joka antoi väliraporttinsa budjettiriihen alla elokuun lopussa. Lopullinen raportti an-
netaan helmikuussa

Merkitys

Vähäpäästöisen vaihtoehtoisen energian käytön moninkertaistaminen liikenteessä merkitsee ennen kaikkea
kehittyneille biopolttoaineille kasvavia markkinoita muuallakin kuin Suomessa

Komissio on käynnistänyt huomattavan joukon toimenpiteitä liikenteen päästöjen vähentämiseksi ja sekto-
rin kehittämiseksi. Tärkeimpiä ovat vaihtoehtoisten polttoaineiden infrastruktuurin kehittäminen, sähköisen
liikkuvuuden yhteen toimivuus ja standardointi, ajoneuvojen testauksen parantaminen kuluttajien luotta-
muksen palauttamiseksi, liikenne- ja energiajärjestelmien yhdistäminen, julkisten hankintojen ohjaaminen
vähäpäästöisiin ratkaisuihin. Komissio kehittää menetelmän helpon vertailujen tekemiselle sähkö- ja mui-
den ajoneuvojen välillä.

Tavoite

- Kehittyneillä biopolttoaineilla on merkittävä rooli sekä EU:ssa ja etenkin Suomessa liikenteen päästöjen vähentämiseksi. Puhtaiden biopolttoaineiden ja vaihtoehtoisten käyttövoimien käytön lisääminen
- Mahdollistaa tähän liittyvän liiketoiminnan kehittämiseen meillä ja muualla
- Kotimaisen tuotannon aikaansaaminen ennen kaikkea kotimaisilla raaka-aineilla
- Biopolttoaineen (ml biokaasu) maine päästöjen vähentäjänä entistä paremmaksi
- Biokaasun suotuisan kehityksen turvaaminen

Keinot

- Kotimaisten investointitukirahojen turvaaminen ja biopolttoaineiden aseman turvaaminen ja kehittämi-
nen käyttövoimien kilpailussa
- Aktiivinen viestintä eri kanavissa
- Teknologianeutraalit ratkaisut
- Liikenteen veroratkaisuihin vaikuttaminen mm. työryhmien kautta.

Biokaasutyöryhmän esitysten toteutuksen seuranta ja korkeaseoksisten biopolttoaineiden ja biokaasun
käytön huomiointi autojen ja autoilun verotuksessa. EU:n säädösprosessin seuranta ja vaikuttaminen.

METSÄTALOUDEN KANNUSTEJÄRJESTELMÄT (FREDRIKSSON)

Tilannekuvaus

Rahoitusjärjestelmän 2017 muutosten jälkeen hakemusruuhkaa ei ole ollut, mutta muut kielteiset ominaisuudet ovat edelleen korjaamatta eikä halua niiden korjaamisen ole. Osa hankkeista eivät toteudu suunnitelman mukaan tai jäävät toteutumatta, minkä takia osa käyttämättä jääneistä rahoista jäävät pysyvästi pois.

Merkitys

Pienpuu Kemera- kohteista saatava puu on merkittävä raaka-aine ennen kaikkea lämmöntuotannossa, mutta on ollut merkittävä myös joissakin voimalaitoksissa. Samalla on saatu hyvään tuotantokuntoon vuosittai 24000-34000 hehtaaria metsää. Nykyisten ehtojen mukaan puuta on kerätty vuosittain 34 000 hehtaarilta, mutta kertymät ovat oletettavasti pienemmät.

Tavoite

- Puun korjuun tukeminen (korotettu pinta-alatuki) säilyy osana Kemera-lainsäädäntöä. Seuraavan kauden tukijärjestelmät ovat suunnitteilla ja pienpuun talteenotto säilytettävä ja kehitettävä.

Keinot

- Ensi vaiheessa suora yhteys ministeriöiden valmisteleviin virkamiehiin ja ministerin esikuntaan ja julkisuuteen.
 - Vaikuttaminen kehysriihen jälkeiseen valmisteluun.
- Aktiivinen viestintä eri kanavissa
 - Suora vaikuttaminen

- Bery teki ehdotuksen nykyisen Kemera-lain jatkamisesta ja asetuksen muuttamisesta 2015 mukaiseksi osana kestävä elvytystä.

Tärkeät hankkeet

Tärkeiksi hankkeiksi ja niiden vastuuhenkilöiksi on määritelty:

Hanke	Aikataulu	Vastuuhenkilö
EU: Kestävä rahoitus	Taksonomian 2. delegoitu asetusesitys tulossa Q1-Q2/2023	Hannes Tuohiniitty
EU: Biodiversiteettistrategia	Komission esitys 5/2020, Neuvoston kanta 10/2020, Parlamentin kanta 4/2021, Ennallistamisesta lain-säädäntöesitys 6/2022	Erika Laajalahti
Kotimaa: Turvetuotantoalueiden jälkikäytön sujuvoittaminen	Jatkuva	Hannu Salo
Kotimaa: Vesienhoitosuunnitelmat ja ympäristöluovutus	jatkuva	Hannu Salo
Kotimaa: Kasvu- ja ympäristöturpeen sekä rahkasammalen edunvalvonta	jatkuva	Hannu Salo
Kotimaa: Hiilensidonta ja sidontateknologiat	Jatkuva 30.11.2022 Komission asetusehdotus	Erika Laajalahti

EU: KESTÄVÄ RAHOITUS (TUOHINIITTY)

Tilannekuvaus

Kestävän rahoituksen asetus EU 2020/852 määrittelee rahoitustoiminnoissa millä perusteilla toimintoja voi arvioida kestävän kehityksen mukaisiksi. Asetuksessa annetaan komissiolle oikeus antaa delegoituja asetuksia tarkempien kriteerien määrittelemiseksi.

Kestävän rahoituksen asiantuntijaryhmän (SPF) uusi kokoonpano nimettiin helmikuussa 2023 ja se on entistä enemmän rahoitusasiantuntijoista koostuva ja vähemmän vaikutusten piirissä olevien toimialojen edustajia.

Komissio julkisti delegoidun asetuksen taksonomiasta 21.4.2021 pitkien neuvotteluiden jälkeen. Neuvosto ei saavuttanut vahvistettua määräenemmistöstä hyväksymisen vastustamiseksi eikä Euroopan Parlamentti myöskään vastustanut aikarajassa. Asetus astui voimaan 1.1.2022.

SPF julkaisi luonnoksensa taksonomian ympäristötavoitteista (ml. monimuotoisuus, vesivaikutukset ym) heinäkuussa 2021 kommentoitavaksi. Esitys komissiolle valmistui maaliskuussa ja lisäesitys marraskuun 2022 lopussa. Komissio antanee oman esityksensä luontokriteerien delegoidusta asetuksesta alkuvuodesta 2023.

Hallitus ja eduskunta muodostivat ensimmäiseen taksonomia-asetukseen kielteisen kannan marraskuun 2021 lopulla. Valtioneuvosto on muodostanut ennakkovaikuttamisen kannat ympäristötavoitteista joulukuun lopulla 2022 ja asiaa on käsitelty eduskunnassa keväällä 2022, jolloin myös muodostettiin varsinaiset Suomen kannat.

Merkitys

Kun lainsäädännön ja taksonomian mukainen taloudellinen toiminta katsotaan kestäväksi sen mahdollisuudet rahoituksen saamiseen paremmin ehdoin ovat todennäköiset. Alkuvaiheessa lainsäädäntö on rahoitusalan toimijoille vapaaehtoista, mutta määritelmien arvioidaan vaikuttavan seuraavassa vaiheessa esimerkiksi valtiontukisuuntaviivojen rajauksissa.

Bioenergia-alan toimijoiden keskeisin huolenaihe on, että kestävän rahoituksen myötä tuodaan juuri hyväksytyn REDII direktiivin kestävän biomassan määritelmien kanssa ristiriitaisia kestävyysmääritelmiä.

Tavoite

- Vaikuttaa siihen, että REDII mukainen kestävä bioenergia on kestävää myös tämän lainsäädännön piirissä.

Keinot

- Vaikuttaminen Suomen edustajiin EU-työryhmissä

- Vaikuttaminen Bioenergy European kautta ja suoraan komissioon

- vaikutettu Bioenergy European kautta delegoidun asetuksen luonnokseen
- Lausuttu luontokriteerien delegoidusta asetuksesta maaliskuussa 2022

EU: BIODIVERSITEETTISTRATEGIA (LAAJALAHTI)

Tilannekuvaus

EU -komissio esitteli 20.5.2020 biodiversiteettistrategian, joka on osa komission vihreän kehityksen ohjelmaa (ns. Green Deal). Strategian käsittely alkoi EU-elimissä ja Suomi tulee muodostamaan siihen oman kantansa. Strategian mukaisesti vuonna 2020 julkaistiin bioenergian kysyntää ja tarjontaa EU-tasolla ja maailmanlaajuisesti käsittelevä raportti, jonka perusteella arvioidaan, vaatiiko uusiutuvan energian direktiivi (RED2) päivityksiä. Strategia esittää bioenergian osalta, että kokopuun ("whole trees") sekä ruoka- ja rehu-kasvien energiakäyttö "tulee minimoida". Kestävä bioenergia tunnustetaan kuitenkin samalla edistettäväksi asiaksi.

EU:n biodiversiteettistrategiassa painotetaan suojelualueiden lisäämisen ohella ennallistamisen merkitystä. Ensimmäinen sitoumus koskee sitä, että jäsenmaat aikovat edistää EU:n yhteisen 30 % suojelupinta-alatavoitteen ja 10 % tiukan suojelun saavuttamista. Tiukan suojelun tavoitteeseen sisältyy kaikkien jäljellä olevien vanhojen ja luonnonvaraisten metsien suojelu. Toinen sitoumus koskee jäsenmaiden toimia, joilla turvataan luonto- ja lintudirektiivin liitteiden lajien ja luontotyyppien suojelutaso sekä toimia, joilla suojelutasoa parannetaan 30 % lajeista ja luontotyypeistä. Komissio esitteli lainsäädäntöesityksen jäsenmaiden ennallistamistavoitteista 22.6.2022. Suomi sai muodostettua siihen kannan 30.11.2022.

[EU:n biodiversiteettistrategian toimeenpanoon liittyvien Suomen kansallisten sitoumusten laatiminen](#) on aloitettu 15.2.2022.

Merkitys

Biodiversiteettistrategialla voi olla laaja-alaisia vaikutuksia mahdollisuuksiin käyttää kotimaista puuta raaka-aineena. Strategian linjaus kokopuun minimoinnista on toimialalle vahingollinen, sillä siihen sisältyy epätarkoituksenmukaisen lisäsääntelyn riski. EU:n ennallistamislainsäädännön kustannuksiksi Suomessa on arvioitu 0,9 miljardia euroa, mikä on EU:n kolmanneksi suurin Ranskan ja Espanjan jälkeen.

Tavoite

- Saada bioenergiasektorin näkökulma mukaan 2020 julkaistun EU:n biodiversiteettistrategian toimeenpanoon
- Seurata ja vaikuttaa oikeudellisesti sitovien EU:n ennallistamistavoitteiden valmisteluun
- Viestiä biodiversiteettistrategian toimeenpanon etenemisestä ja ennallistamistavoitteiden valmistelusta

Keinot

- Tehdään yhteistyötä kansainvälisten järjestöjen (Bioenergy Europe) kanssa
- Tehdään yhteistyötä kotimaisten muiden järjestöjen ja päättäjien kanssa
- Vaikutetaan Suomen kantaan ja tavataan viranhaltijoita

- Komissio julkaisi maaliskuussa kaksi metsäohjeistoa: [Guidelines for biodiversity-friendly Afforestation, Reforestation and Tree Planting](#) & [Guidelines for Defining, Mapping, Monitoring and Strictly Protecting EU Primary and Old-Growth Forests](#). Ohjeistojen tavoitteena on vahvistaa EU:n alueen metsiä suojelemalla vanhat metsät ja samanaikaisesti kasvattaa laadukkaiden metsien määrää tuomalla esiin mm. tietoa siitä, millaisia puita tietyntyypeillä alueilla kannattaa kasvattaa.
- Kotimaassa yhdistys [kommentoi](#) luonnonsuojeluasetuksen luonnosta 28.4.2023.
- Suomen kansalliset sitoumukset biodiversiteettistrategiaan on infottu EU:lle 20.12.2022. Valmis-
teilla oleva E-kirje sitoumuksista oli tavoitteena antaa helmikuussa 2023 eduskunnalle, mutta se on lykkääntynyt. Sitoumukset tulevat lausunnolle syksyllä 2023. Ennen kuin Suomen sitoumukset toimitetaan EU:lle, niistä tehdään valtioneuvoston periaatepäätös. Lopullinen versio komissiolle marraskuussa 2023.

TURVETUOTANTOALUEIDEN JÄLKIHOITOVAIHEEN SUJUVOITTAMINEN (SALO)

Tilannekuvaus

Turvetuotanto edellyttää ympäristölupaa alueelle. Se asettaa ehtoja toiminnalle alkaen alueen suunnittelu- vaiheen luontokartoituksista ja muista etukäteisselvityksistä aina siihen saakka, kun alue siirtyy seuraavaan maankäyttöön, kuten metsäksi, pelloksi tai kosteikoksi. Turpeen noston lähestyessä loppuaan, siirrytään alueella luvanhaltijan esittämällä suunnitelmalla ja ilmoituksella tällä hetkellä vuosia kestäväan *jälkihoitovaiheeseen*. Se sisältää ympäristölupaehojen toteuttamisen ennen kuin alue voi vapautua ELYn lopputarkastuksen jälkeen suunniteltuun *jälkikäyttöön*.

Turvevaliokunta linjasi pari vuotta sitten, että jälkihoitovaiheen hallinnollinen sujuvoittaminen turvetuotanto- käytöstä poistuvien alueiden jälkikäyttöön siirtymisen tehostamiseksi erityisesti Pohjois-Suomessa vaatii tehokasta, koko toimialan valtakunnallista edunvalvontaa ainakin vuoden 2023 loppuun saakka. Jälkihoito- vaihe venyi helposti pitemmäksi kuin olisi toiminnanharjoittajan ja maanomistajan sekä seuraavan maan- käyttömuodon kannalta järkevää. Meneillään oleva Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa ei vähennä jälkihoi- tovaiheen sujuvoittamisen tarvetta, vaikka sen arvioitiin väliaikaisesti edistävän ”tilapäisesti levossa” ollei- den energiaturvetuotantoalueiden ottamista käyttöön ja helpottaa hiukan painetta jälkihoitovaiheen menet- telyjen sujuvoittamiseksi.

Jos jälkihoitotoimien vahvistaminen tai lopputarkastukset viipyvät esim. yhden maastokauden yli, joudutaan usein samalla tinkimään hiilinielutavoitteista ja hyväksymään eri osapuolille aiheutuvat lisäkustannukset ja viiveet. On myös esitetty esim. talousvaliokunnan kuulemisessa, että jälkihoitovaiheen luvituksen olisi päästävä nk. vihreiden hankkeiden ohituskaistalle lupa- ja hallinto-oikeusmenettelyissä.

Aivan viimeaikainen kehitys näyttää lupaavalta jälkihoitovaiheen sujuvoitumisen kannalta myös pohjoisen Suomen osalta. Edelleen on kuitenkin valvottava etenkin happamien ja potentiaalisesta happamien sulfaat- timaiden osalta sujuvia jälkihoitovaiheen menettelyjä, jotta jälkikäyttöön voitaisiin siirtyä mahdollisimman vähillä hallinnollisilla viiveillä.

Merkitys

Energiaturpeen nopea alasajo kysynnän romahdettua on ajanut alan yritykset pohtimaan taakaksi muodos- tuneiden turvetuotantoalueittensa käyttöä. Alueilta kuitenkin juoksevat tarkkailukulut ja muut kustannukset, vaikka tuloja turpeen myynnistä ei enää olekaan odotettavissa. Jos jälkihoitovaihe pitkittyy, maanomistajat menettävät myös monissa tapauksissa mahdollisuuksiaan hakea tarjolla olevia tukia esim. metsitykseen. Olipa kyse mistä maankäyttömuodosta tahansa, olisi tärkeä pelkästään ympäristötavoitteidenkin takia voida siirtyä siihen suunnitelmallisesti ja saumattomasti turvetuotannon loputtua. Myös viranomaisten kan- nalta viive aiheuttaa lopulta suuremman hallinnollisen kuorman, ellei jälkihoitovaihetta pystytä olennaisesti käytäntöjä ja resursseja kehittämällä sujuvoittamaan.

Tavoite

- Vaikuttaa turvetuotantoalueiden jälkihoitovaiheen lupaehtoihin, jälkihoitotoimien vahvistamiseen ja päätöksiin edelleen niin, että toiminnanharjoittajan vastuut päättyisivät noin kahden vuoden päästä tuotannon lopettamisesta.
- Kehittää ja harmonisoida edelleen happamien sulfaattimaiden osalta jälkihoitovaiheen menettelyjä.
- Sovittaa yhteen ja seurata metsitystuen menettelyjä ja turvetuotannon jälkihoitovaiheen lupaehtoja ja toimia erityisesti kasvittamisen ja tuhkalannoituksen osalta.

Keinot

- Ratkaisuhakuisen ja aikataulutetun vuoropuhelun vahvistaminen ympäristöviranomaisten kanssa YM:n asettamassa koordinaatioryhmässä sekä alueellisten lupaviranomaisten ja ELYjen kanssa.
- Yhteistyö muiden järjestöjen, kuten MTK:n ja yrittäjäjärjestöjen sekä kuntien ja tutkimuslaitosten kanssa mm. meneillään olevissa Hiilestä kiinni -hankkeissa (toimialapäällikkö mukana useissa ohjausryhmissä).
- Metsitystuen myöntämisestä vastaavien viranomaisten, ympäristöhallinnon ja toimialan yhteydenpitoa ja seurantaa jatketaan. Kootaan metsityssesongin 2023 jälkeen jälleen kokemuksia tuen toivuudesta suonpohjien osalta sekä uudistuneen ohjeistuksen käytännön vaikutuksista.
- Aktiivinen tiedonkeruu ja asian edunvalvonta jäsenyritysten pinta-alakyselyn tuoreiden tulosten pohjalta.

VESIENHOITOSUUNNITELMAT JA YMPÄRISTÖLUVITUS (SALO)

Tilannekuvaus

EU:n vesienhoidon tavoitteet kiristyivät viimeiselle vesienhoitokaudelle 2022 – 2027 osana muuta vesipoliittikkaa (juomavesidirektiivi, uimavedet, pohjavedet jne.). Niiden velvoittavuus on tämänhetkisen oikeuskäytännön ja EU-tuomioistuimen nk. Weser-päätöksen myötä varsin laaja, eivätkä meneillään olevat ja päättyneet oikeusprosessit Euroopassa näytä muuttavan oikeuskäytäntöä.

Vesienhoitosuunnitelmien velvoittavuus koskee täysimääräisenä myös turvetuotannon ympäristölupia vielä nk. jälkihoitovaiheessakin (edeltää lupaehtojen loppumista ja suonpohjan siirtymistä seuraavaan maankäyttöön). Yhdenkin vesimuodostuman laatutekijän heikentymisen mahdollisuus yhdessä muun vesiin vaikuttavana toiminnan tai kuormituksen kanssa (one out – all out -periaate) saattaa johtaa lisävaatimuksiin myös voimassa olevan ympäristöluvan ehtoihin tai uuden ympäristölupahakemuksen hylkäämiseen. Ei siis riitä, että vain luvanvarainen toiminta pääsee tavoitteeseen vaan sitä harjoittavan pitää ottaa huomioon myös samalla valuma-alueella mikä tahansa vesistön fyysiseen, kemialliseen tai biologiseen laatuun mahdollisesti heikentävästi vaikuttava toiminta, jolta ei edellytetä ympäristölupaa.

Lopulliseen turvetoimialaa koskevaan vesienhoidon oppaaseen jäi kohtia, jotka ovat omiaan heikentämään oppaan käyttöarvoa. Jotkut epämääräisyydet voivat johtaa lupaehtojen kiristymiseen tai vanhojen lupien avaamiseen YSL 89:n perusteella. Jälkihoitovaiheeseen ja suonpohjien poistumiseen hiilinieluiksi ei saa muodostua tarpeetonta hallinnollista hidastetta.

Merkitys

Tulevaisuudessa ollaan säätämässä aiempaa tiukemmin siitä, mikä voi estää luvan myöntämisen vesienhoidollisten tilatavoitteiden vaarantumisen seurauksena edellä kuvatulla tavalla.

Pohjana on vesistöjen tilaluokitus tai tarkemman seurantadatan puuttuessa asiantuntija-arviot sekä yksittäiset laatutekijät ekologisen tilaluokituksen sisällä. Niiden merkitys korostuu, kun ”one out, all out -periaate” vahvistuu (yhdenkin vesimuodostuman laatutekijän heikentyminen johtaa suoraan luokan heikkenemiseen). Vesimuodostumien määrittely ja tilatavoitteiden pohjana oleva data on toisaalta katsottu puutteelliseksi oikeudellisesti sitovien päätösten antamiseksi varsinkin silloin, kun datan puute korvataan asiantuntija-arviolla. Tämä jo pelkästään on omiaan aiheuttamaan ristiriitoja eri kuormittavien toimintojen välillä. Mahdollisuus sitoutua yhteisiin toimiin vesienhoitoalueilla on kuitenkin ollut kahdella aiemmalla vesienhoitokaudella kantavana periaatteena.

Tavoite

- vaikuttaa vesienhoidon alueellisissa yhteistyöryhmissä toimenpiteisiin ja niiden täytäntöönpanoon sekä tulkintoihin muistuttaen ympäristölupavelvoitteiden ensisijaisuudesta ja turvetuotannon yhä vähenevästä merkityksestä vesien kuormittajana ja myös yleistä vesistötarkkailua ja

kalataloutta rahoittavana toimialana. Turvetuotannosta eri vaiheissaan poistuvaa pinta-alaa oli vuodenvaihteessa 2022/23 arvioilta noin 10 000 ha. Siirtymistä jälkikäyttöön hidastaa lähinnä tällä hetkellä ELYjen lopputarkastusten vähäiset resurssit.

- koordinoita vaikuttamista proaktiivisesti ja osallistua vesienhoidon toimenpideohjelmien päivittämiseen ja toteutukseen Manner-Suomen viidellä vesienhoitoalueella, joilla on erityisen runsaasti tuotannosta poistuvia suonpohjia. Lisäpiirteinä viime aikoina on noussut myös ympäristöviranomaisen halu vaikuttaa ympäristöluvan jälkeiseen maankäyttöön, lähinnä ei-toivottuun maatalouskäyttöön, vaikka tällä ei ole juridista perustetta eikä usein järkeviä vaihtoehtojakaan.

Keinot

- yhteistyö ja vuoropuhelu muiden järjestöjen, erityisesti MTK:n ja sekä suoraan jäsenyritysten asiantuntijoiden kanssa.
- toimialan alueellisen vesienhoidon yhteistyöverkoston avulla hakea järkevää valuma-aluekohtaista toimintatapaa ja turvetuotannon vesienhoito-oppaan tulkintaa.
- toimia aktiivisesti vesienhoidon koordinaatiossa siten, että käytännöt yhdenmukaistuvat eri vesienhoitoalueilla ja vastaavat turvetuotannon nopeasti vähenevää osuutta vesien kuormittajana ja myös yleisen vesistötarkkailun rahoittajana.

- Virkamiestyönä päivitetyn turvetuotannon vesienhoito-oppaan epätarkkuudet pyritään tarkentamaan käytännön ratkaisuihin järkeviksi ennakkotapauksiksi eri vh-alueilla vuosina 2023 - 24.
- Ratkaisevaa on, miten toimialakohtaisen vesienhoito-ohjeen tulkinta lopulta vakiintuu suhteessa ympäristöluvan ehtoihin, etenkin toistaiseksi voimassa olevien vanhojen ympäristölupien osalta. Tältä osin turvevaliokunnan ympäristö- ja resurssivastaavien verkosto tarkkailee tulkintoja ja vaihtaa tietoja myös muiden toimialojen ympäristölupavereikoiden kanssa vuosittain.

KASVU- JA YMPÄRISTÖTURPEEN SEKÄ RAHKASAMMALEN EDUNVALVONTA (SALO)

Tilannekuvaus

Turvevaliokunta perusti "muun kuin energiaturpeen edunvalvontaryhmän" vuoden 2018 alusta. Sen toimintaa uudelleenarvioitiin vuonna 2022 lopulla ja päädyttiin esittämään joustavaa, verkostomaista toimintatapaa. Turve ja kasvualustat valiokunta päätti 26.1.2023 muuttaa formaalin ryhmän verkostoksi, jolla kuitenkin on samat tavoitteet ja siihen voi kulloinkin käsiteltävän aiheen mukaan kuulua kaikki valiokunnassakin edustetut tahot. Verkoston englanninkielinen nimi myös edelleen Growing Media Finland, ja se osoittaa kansainvälisen edunvalvonnan painottuvan enemmän juuri kasvualustamateriaaleihin.

EU:n lannoitevalmisteasetuksen (EU) 2019/1009 hengen vastaisesti ankaran vastuun periaatteen soveltaminen kasvualustoihin jäi uuteen lannoitelakiin. Soveltamiseen vaikuttamisessa yhteistyötä jatketaan lähinnä Viherympäristöliiton kanssa pyrkien kaikin tavoin suomalaiselle kasvualustojen valmistajalle lankeavaa ylimitoitettua korvausvastuuta. Tämän on koettu haittaavan niin viherympäristöalan yritystoimintaa, kaupunkeja, kuntia ja kaupallisia kasvualustojen valmistajia antaen ulkomaisille toimijoille perusteetonta kilpailuetua.

Rahkasammalen edunvalvonnan merkitys on nousemassa, vaikka toiminta on edelleen pilottiluonteista, lähinnä TKI-toimintaa ja vähäisen yritysten määrän vuoksi rajattua. Kumulatiiviset keruupinta-alat ja kohteet on päivitetty jälleen tammikuussa 2023 www.kasvualusta.org -sivustolle. YM:n rahkasammalen korjuun yhteistyöryhmä on toistaiseksi tauolla. Parhaillaan tunnustellaan mahdollisuuksia rahkasammalen korjuun nk. green deal -sopimuksen solmimiseksi alan ja YM:n välillä. GTK:n vetämä laajahko parivuotinen rahkasammalen uusiutuvuutta tutkaileva RahKoo-hanke on järjesti työpajan loppuvuodesta 2022 ja organisoi muutamia retkeilyjä ja tapahtumia kuluvana vuonna. Sammalen korjuun oikeudellista ohjausta pohtiva Itä-Suomen yliopiston selvitys on viivästynyt, mutta valmistunee alkukesästä. Lisäksi yritykset toteuttavat omia vastuullisen rahkasammalen keruun ja tuotannon kehittämishankkeitaan.

Turvekasvualustoihin liittyvässä edunvalvonnassa pidetään yhteyttä kansainvälisiä kumppaneihin Baltiassa, Ruotsissa, Irlannissa, Kanadassa ja Saksassa. Edunvalvonta-asiana jatkuu edelleen EU:n kestäväen rahoituksen taksonomia ja siinä erityisesti vaikuttaminen delegoituun säädökseen 2. Viime vuoden torjuntavoitosta huolimatta uhat ovat edelleen ilmeisiä leimata kaikki turpeen nosto kestävämmäksi. Maankäyttösektorille asetettujen päästövähennystavoitteiden soveltaminen ja ennallistamislakiesitys vaativat seurantaa ja edelleen vaikuttamista. Eurooppalainen kasvualusta-alan edunvalvontajärjestö Growing Media Europe on tuottanut mm. kasvualustojen elinkaarilaskentaan tarvittavia selvityksiä ja pohjaa vaikuttamiselle esim. valmisteltavaan EU:n Pellolta pöytään strategiaan.

Merkitys

Kuiviketurpeen merkitys kotimaisessa turvealan edunvalvonnassa noussut edelleen sääoloiltaan keskeisissä maakunnissa heikon tuotantokesän 2022 ja puupohjaisten sivuvirtojen ohjautuessa yhä enemmän energiakäyttöön. Eri toimijoiden välille on perustettu verkosto mm. seuraamaan kuiviketurpeeseen liittyviä aloitteita ja esityksiä tai niiden edelleen puuttuessa paremminkin edistämään niitä. Kuiviketurpeen merkitys erityisesti siipikarjan kasvatuksessa ja luomukotieläintuotannossa on tunnistettu laajemminkin. Yhteistyö on

tiivistynyt eri tuotantosuuntien ja sidosryhmien kanssa, ja johti mm. lokakuussa 2022 järjestettyyn seminaariin MTK:ssa ja sittemmin yhteiseen kuivikkeiden saatavuutta kartoittavaan hankeaihiin (LUKE). Kasvu- ja ympäristöturpeisiin liittyvää viestinnällistä aineistoa ja rahkasammalen keruun yleisohjetta pidetään ajan tasalla.

EU:n kiertotalouspaketin osana lannoitevalmisteasetus hyväksyttiin lopullisessa muodossaan pari vuotta sitten (EU 2019/1009, 5.6.). Sen pohjalta valmisteltiin Suomen uusi lannoitelaki. Kasvuturpeen edunvalvon- nassa tärkeimpiä asioita onkin, miten tätä tervetullutta, eri maiden lainsäädäntöä yhdenmukaistavaa ja kil- pailuedellytyksiä parantavaa lakia sovelletaan Suomessa ja millaiseksi ankaran/korkean vastuun periaat- teen tulkinta kasvualustojen valmistuksessa lopulta muodostuu. Yleisesti huolta on herättänyt tiukka fosfori- raja saattaa haitata tai suorastaan estää kiertotaloustavoitteita, ja tämän järkevään soveltamiseen on pyrit- tävä vaikuttamaan.

Rahkasammalen tuotannon lupaavat mahdollisuudet liittyvät sen hyväksyttävyyteen sekä Suomessa että laajemmin myös ulkomailla. Rahkasammalen keruun pilottivaiheessa edunvalvonnan merkitys on rajoite- tumpaa, ja tarkoitus on ollut antaa tilaa yritysten TKI-toiminnalle sekä erilaisille selvityshankkeille. Keväällä 2022 aloitetut tunnustelut rahkasammalen green deal -sopimuksen solmimiseksi toimialan ja valtiovalan välillä etenevät.

Tavoitteet

Yleistavoite: turvepohjaisten kasvualustojen ja kuiviketurpeen edunvalvonta sekä rahkasammalen keruun edellytysten edistäminen.

- Tukea verkoston jäsenten ja sidosryhmien edunvalvonnallista vuorovaikutusta, edustaa jäseniä yhteis- sissä asioissa sekä mahdollistaa edun tuottaminen toimialalle. Tärkeimpiä yhteistyötahoja ovat viran- omaiset, muut toimialaa lähellä olevat järjestöt ja sidosryhmät koti- ja ulkomailla.
- Ankaran vastuun periaatteen järkevä soveltaminen ja lieventäminen kasvualustojen valmistamisessa.
- myönteinen toimintaympäristö pitemmällä aikavälillä rahkasammalen keruuseen ja käyttöön.
- Kuiviketurveverkoston (MTK, tuotantosuuntien yhdistykset + SKK-verkosto) toiminnan kautta koordi- noitu edunvalvonta.

Keinot

- Tiedonkeruun organisointi ja tiedon tuottaminen toimialalta koti- ja ulkomaiseen edunvalvontaan
- Toimivien suhteiden ja kanavien luominen ja ylläpitäminen keskeisten alan toimijoiden ja viranomais- ten kanssa
- Lannoitelain ankaran vastuun soveltamisen seuranta yhteistyössä mm. VYL:n kanssa
- Yhteydenpito GME:n ja muiden kasvualustatoimijoiden kanssa maailmanlaajuisesti
- RPP-sertifiointin koordinaation avulla vastuullisuuden pohjan vahvistaminen tulevaisuudessa
- Rahkasammalen keruuperiaatteiden ja -ohjeiden päivittäminen kehittämishankkeista ja käytännön ke- ruutoiminnasta saatujen kokemusten perusteella
- Sivuston www.kasvualusta.org ylläpito.
- Kuivike- ja imeytysturvetuotteiden yleinen edunvalvonta yhdessä MTK:n ja muiden läheisten sidosryh- mien kanssa.

- Seminaarit ja tilaisuudet; hanketoteutus kuiviketurpeen ja muiden kuivikemateriaalien volyymista yhdessä alan toimijoiden kanssa.

HIILENSIDONTA JA –SIDONTATEKNOLOGIAT (LAAJALAHTI)

Tilannekuvaus

Erilaisia tapoja sitoa hiiltä ovat mm.: BECCUS (Bioenergy with Carbon Capture, Utilisation and Storage), BECCU, BECCS, DACCS (Direct Air Carbon Capture and Storage) ja CCS. Ja biohiilellä (PyCCS) on potentiaalia toimia pysyvän rakenteensa myötä pitkäaikaisena (arviolta 100-1000 vuotta) hiilivarastona maaperässä, missä sillä on useimmiten myös maanparannusvaikutusta.

Vuoden toimineella Biohiiliverkostolla on keskeinen rooli biohiilialan alkuvaiheen kehittymisen tukena. Biohiilialan standardoinnin ja sertifiointin tukemista, biohiilen roolia päästökompensaatiomarkkinoilla sekä biohiilen sivuvirtojen merkitystä on selvitetty Biohiiliverkostossa vuonna 2022. Biohiilialan kehityksen tukeksi Biohiiliverkosto päätti lokakuussa 2022 edistää kolmen eri teeman hankevalmistelua ja toteutusta vuodelle 2023: *Biohiilen standardointi ja sertifiointi, Biohiilialan markkinakartoitus ja visio sekä Pyrolyysin sivuvirtojen edistäminen*.

Hiilensidontateknologia-ala on Suomessa vielä hyvin uusi. Hiilidioksidin talteenottoa ja hyötykäyttöä (mutta ei pysyvää varastointia) toteuttavia yrityksiä on muutamia Suomessa, kuten DAC-yritys Soletair Power Oy sekä Riihimäellä Fortumin ja Q Powerin yhteistyö Carbon2X-konsepti. Suomea lähimpänä olevat esimerkit käynnissä olevista pysyvään hiilidioksidivarastoon CCS-teknologiaa käyttävistä laitoksista löytyvät Tukholmasta ja Oslosta. Nämä CCS-laitokset ottavat hiilidioksidia ilmasta säilöön ja kuljettavat sen pysyvään säilöön meren pohjaan (Norjaan Pohjanmerelle) pohjavesikerrostumiin tai entisille öljykentille. YLE:n tietojen mukaan Euroopassa aloitettiin 2021 vuonna 35 uutta CCS-hanketta. Vuonna 2022 CCS-teknologioista on ollut paljon uutisointia. Ja esimerkiksi betoniin (6-7% globaaleista khk-päästöistä) liitetyistä hiilensidontateknologioista, kuten betonin karbonisaatiosta kontissa ja biohiilen lisäämisestä sementtiin, on ollut uutisointia ja keskustelua paljon vuoden 2022 aikana.

Komissio antoi asetusehdotuksensa uudesta EU:n yhteisestä hiilenpoistojen sertifiointijärjestelmästä (Carbon Removal Certification) 30.11.2022. Esityksessä hiilenpoistot on jaoteltu pysyviin hiilenpoistoihin, hiiliviljelyyn ja hiilivarastotuotteisiin. Bioenergia ry antoi aiheesta tiedotteen ([Beryn tiedote 1.12.2022](#)). EU:n asetusehdotuksessa hiilenpoistojen sertifiointikehikosta on esitetty hiilenpoistoista tarkat laatukriteerit. Ja EU tulisi toimimaan sertifioiduna elimenä hiilenpoistoille.

Hannes Tuohiniitty on osallistunut EU CCUS Vision Groupin tapahtumiin vuonna 2022. Hiilidioksidin kuljetusta pysyviin varastoihin laivatankeilla rakennetaan jo monessa kohteessa Norjan ja Iso-Britannian välissä Pohjanmerellä, kuten suomalaisillekin toimijoille potentiaalisessa pysyvän varaston kohteessa Northern Lights –projektissa Norjan rannikolla. Suomessa [Tampereen Sähkölaitos on tehnyt uraauurtavaa selvitystä CCS:stä](#). Ja Bioenergia-lehdessä aihepiiriä on käsitelty artikkeleissa: [Hyvää nostetta hiilidioksidin talteenotossa](#) sekä [Hiilidioksidin toimiva logistiikka avainasemassa](#).

Merkitys

Hiilinielupolitiikalla on suoria vaikutuksia bioenergia-alan tarjontaan ja sovellutuksiin. Toisaalta hyvä nielu-politiikka voi tukea yritysten ja maanomistajien liiketoimintaa. Hiilensidontateknologia-alalla voi olla suuri kasvupotentiaali varsinkin sellaisessa tilanteessa, jos päästöoikeuksien hinnat ovat korkealla. Joka tapauksessa myös hiilensidontateknologioiden avulla saatava hiilensidonta tulee olemaan tärkeä osa ilmastotavoitteiden saavuttamisessa.

Tavoite

- Varmistaa, että hiilinieluja ja -varastoja koskevat politiikkatoimet ovat tarkoituksenmukaisia, hyvin kohdennettuja, kustannustehokkaita ja bioenergiasektorin kannalta mahdollisimman hyviä.
- Pyritään vaikuttamaan suoraan valmistettavaan nielupolitiikkaan.
- Hiilensidontaan liittyvän termistön parantaminen ja kehittäminen.

Keinot

- Seurataan aktiivisesti hiilensidontaan liittyvää keskustelua ja aiheeseen liittyviä hankkeita.
- Osallistutaan tapahtumiin.
- Tapaamiset virkamiesten kanssa.
- Bioenergia ry:n seminaareissa järjestetään mahdollisuudet alan verkostoitumiseen ja tiedonvälitykseen.
- Uuden hiilensidontatermistön päivittäminen ja esillä pitäminen

- YM:n [virkamiespuheenvuoro](#)ssa 17.3.2023 nostettiin esiin tekniset nielut: "Selvitetään ns. teknisten nielujen vauhdittamiseen tarvittavia kannustimia. Arvioidaan osana selvitystä teknisten nielujen roolia hiilinegatiivisuuden saavuttamisessa sekä tavoitteen asettamista teknisille nieluille vuodelle 2035. Selvitetään erityyppisten teknisten nielujen vauhdittamisessa tarvittavat toimet ja kannustimet laajapohjaisessa yhteistyössä."
- [VN Teas -raportti](#) hiilidioksidin käytön ja poiston nykytilasta ja näkymistä julkaistiin 29.3.2023. Raportin mukaan biogeenisen hiilidioksidin käytön ja varastoinnin ratkaisut ovat Suomelle iso mahdollisuus. Ratkaisusta alhaisimmat kustannukset ovat biohiilellä ja BECCS:illä. Varastointi-infra on hetkellinen pullonkaula, mutta siihen on tulossa muutos mm. Pohjoismaisten infra-hankkeiden edetessä. P2X-ratkaisut eivät tuota tarvittavia nieluja, mutta niillä voidaan vähentää päästöjä ja kehittää CO₂-pohjaisia tuotteita, joilla myös hyvä vientipotentiaali. Raportissa hankkeiden raportoinnissa ja laskennassa tehtiin tulkinta (Syke), että BECCS-hankkeet raportoitaisiin taakanjakosektorilla.
- EU:n [2040-ilmastotavoite on lausunnolla](#) 23.6.2023 saakka. 2040-tavoite tulee määrittelemään mm. sen, kuinka hiilenpoistoja ohjataan seuraavien vuosikymmenien aikana EU-tasolla. Lisäksi se määrittää painotukset päästövähennystavoitteiden ja hiilenpoistojen välillä sekä asettaa kehykset mahdollisille sitoville hiilenpoistotavoitteille. Yhdistyksen kantaa käsitellään hallituksessa 31.5.2023.
- Komissio julkaisi [Vihreät väittämät \(Green Claims\)](#) -direktiiviehdotuksen harhaanjohtavien ilmasto- ja ympäristöväittämien kitkemiseksi 22.3.2023. Esitys jää kunnianhimon tasolta mm. YM:n kompensatioväittämien ohjeistuksesta. Ilmastoväittämiin ja kompensointiin liittyvät esitykset ovat melko kevyitä, eikä siinä mm. esitetä ehtoja sille, missä määrin oman arvoketjun päästöjä tulisi vähentää ennen kompensatioiden käyttöä. Esitys on lausunnolla 5.7.2023 asti.
- Komission CCUS-visiosta ja strategiasta on määrä antaa tiedonanto marraskuussa 2023. Aiheeseen liittyvä konsultaatio julkaistaneen lähiviikkoina. CCUS Forumin työryhmien julkaisemat paperit [visiosta](#) ja [infrastruktuurista](#), joista voi löytää jotakin osviittaa tulevista esityksistä.

Seurattavat hankkeet

Seurattaviksi hankkeiksi ja niiden vastuushenkilöiksi on määritely:

Hanke	Aikataulu	Vastuushenkilö
Kansainväliset ilmastoneuvottelut	jatkuva	Harri Laurikka
EU: Valtiontukisuuntaviivojen uudistaminen	komissio hyväksyy uudet suuntaviivat Q3-Q4/2021 ja voimaan 1.1.2022	Hannes Tuohiniitty
EU: Bioenergian tutkimusrahoitus ja Euroopan strateginen energiateknologiasuunnitelma (SET-Plan)	jatkuva	Erika Laajalahti
Ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelma 2030	lausunnolla 10/2022, valmistuu kesän 2023 aikana	Hannu Salo

YK: KANSAINVÄLISET ILMASTONEUVOTTELUT (LAURIKKA)

Tilannekuvaus

Joulukuussa 2015 YK:n ilmastoneuvotteluissa Pariisissa päästiin sopimukseen vuoden 2020 jälkeistä aikaa käsittelevästä uudesta ilmastopimuksesta. Kaikki maailman maat ovat joko allekirjoittaneet tai jo ratifioineet sopimuksen. Pariisin sopimuksen säännöistä sovittiin COP24 -kokouksessa Puolan Katowicessa 3. – 14.12.2018. Vuonna 2021 Glasgowissa myös auki jääneistä markkinamekanismien toimeenpanon säännöistä onnistuttiin vihdoinkin sopimaan.

Merkitys

Kv. ilmastopolitiikka vaikuttaa globaalisti puhtaan teknologian – myös bioenergiateknologian – kysyntään ja päästövähennystoimet aiheuttavat kustannuksia teollisuudelle. Neuvotteluissa käsitellään lisäksi erityisesti maankäyttösektorin päästölaskentaan liittyviä kysymyksiä, joilla voi olla EU:n politiikan kautta suoria vaikutuksia Suomen bioenergiasektoriin.

Tavoite

- Saada bioenergiasektorin näkökulma mukaan Pariisin sopimuksen toimeenpanoon
- Ymmärtää vaikutukset EU:n politiikkaan
- Vaikuttaa bioenergian näkyvyyteen ilmastoneuvotteluiden toimeenpanoon liittyvissä sivutapahtumissa

Keinot

- Tehdään yhteistyötä kansainvälisten järjestöjen (WBA, Bioenergy Europe) kanssa
- Tehdään yhteistyötä kotimaisten tahojen kanssa, tapaamisia virkamiesten kanssa

- Pariisin sopimuksen toimeenpanossa neuvotellaan sekä artiklan 6.2 (cooperative approaches) että 6.4. (uusi päästökaupparemekanismi) yksityiskohdista. Artiklan 6.4. hallintoneuvosto kokoontuu 31.5.-3.6. ennen varsinaisten alaelinten (SBI/SBSTA) neuvotteluja. Artiklassa 6.4. käsitellään paraikaa myös hiilenpoistoa yhtenä mahdollisuutena.
- Virkamiestason neuvottelut järjestetään Bonnissa 5.-15.6. Seuraava COP-28 on 30.11.-12.12.2023 Dubaissa, Arabiemiraateissa.

EU: VALTIONTUKISUUNTAVIIVOJEN UUDISTAMINEN (TUOHINIITTY)

Tilannekuvaus

Komissio julkisti tiekartan EEAG:n uudistamisesta ja se oli [konsultaatiossa](#) 12.11. – 10.12.2020 sekä varsinainen konsultaatio oli avoinna 7.1.2021 asti. Bioenergia ry vastasi molempiin.

Komission esitys CEEAG:sta (climate, energy and environmental aid guidelines) oli konsultaatiossa 7.6. – 2.8.2021. Bioenergia ry vaikutti Bioenergy European kantaan, mutta ei jättänyt omaa vastausta.

Bioenergia ry kirjelmöi yhdessä Bioenergy European kanssa MMM, TEM ja VM suuntaan marraskuun loppulla.

Uudet suuntaviivat tulivat voimaan tammikuussa 2022. Suuntaviivoihin jäi haasteellinen kohta, missä kielletään antamasta tukea energiamuodoille, jotka tuottavat ilmapäästöjä, jos tuki syrjäyttää nollapäästöistä tuotantoa. Jäsenmaiden pitää ottaa uudet suuntaviivat huomioon tukijärjestelmissään 2024 alkaen.

Komissio on lisäksi valmistelemassa muutoksia yleiseen ryhmäpoikkeusasetukseen (GBER), komission asetus 651/2014, jotta se olisi Green Dealin sekä vuoden 2022 alusta voimaan tulleiden valtiontukien suuntaviivojen kanssa. Komissio julkaisi 9.3.2023 määräaikaisen ryhmäpoikkeusasetuksen, joka on voimassa 2026 loppuun asti käyttöönotetuille tukijärjestelmille. On epäselvää millä aikataululla komissio etenee varsinaisen GBER-uudistuksen kanssa, mutta oletettavasti se toteutuu vasta seuraavan komission aikana.

Komissio julkisti 9.3.2023 myös muutoksista, jotka koskevat koko EU:n valtiontukipolitiikan suuntaa ja tavoitteita. Nyt tehdyillä muutoksilla komissio joustavoittaa lisää teollisuuden vähähiilistämisen sekä uusiutuvan energian käyttöönottoa koskevia tilapäisiä sääntöjä ja jatkaa niiden voimassaoloa vuoden 2025 loppuun asti. Uudet säännöt sallivat valtiontuen myöntämisen tuotannollisiin investointeihin jotka katsotaan keskeisiksi vihreän siirtymän kannalta. Mukana on mm. bioenergiահankkeet ja niiden yhteydessä varastot.

Merkitys

Uudet valtiontukisäännöt tekevät aikaisempaa vaikeammaksi hyväksyä tukia, joita ei ole kilpailutettu. Mahdolliset ylituet (kuten 1.11.2017 uusilta toimijoilta sulkeutunut tuulivoiman syöttötariffi) ovat uusien valtiontukisuuntaviivojen oloissa kiellettyjä, ja niitä ei saa notifioida komission kilpailupääosastolla.

Suomen nykyinen metsähakkeen sähköntuotantotuki, joka notifioidiin komissiossa vuoden 2016 alussa, on voimassa siten, että sen piiriin voi hakeutua (12 vuoden ajaksi) vuoden 2020 loppuun saakka.

Tavoite

- Ennakoida hyvissä ajoin minkälaisia vaatimuksia EU:n uudet energia-alan valtiontukisäännöt pitävät sisällään. Näin voimme varmistaa, että ehdottamamme bioenergia-alan edistämiskeinot ovat oikeanlaisia ja voivat tulla hyväksytyksi.

Keinot

- Hankitaan mahdollisimman aikaisin tietoa uusien valtiontukisääntöjen valmistelusta komission. Lähteinä kilpailupääosasto, Bioenergy Europe ja TEM.

- BEry vastasi konsultaatioon jatkoajasta ja korosti biopolttoaineiden tukikelpoisuuden jatkamista 2022 asti.
- Vaikutettu Bioenergy European kautta kantoihin, EEAG kanta valmistui toukokuussa 2021
- kommentoitu tulevaa komission luonnosta EEAG:sta BEuropelle
- Lähetetty yhteiskirje BEuropean kanssa MMM, TEM, VM marraskuun 2021 lopulla

EU: BIOENERGIAN TKI-RAHOITUS JA EUROOPAN STRATEGINEN ENERGIA TEKNOLOGIASUUNNITELMA (LAAJALAHTI)

Tilannekuvaus

Euroopan strateginen energiateknologiasuunnitelma (SET-Plan) on yli EU-28:n ulottuva (mukana myös NO, CH, IS, TU) ulottuva verkosto, joka pyrkii parantamaan yhteistyötä energiateknologian kehittämisessä. Mukana on 9 eurooppalaista innovaatio- ja teknologia-alustaa (European Technology and Innovation Platforms, ETIP). Nämä ovat tuottaneet julistuksia, joista yksi käsittelee bioenergiaa (liikenteen biopolttoaineet + stationäärinen bioenergia). Bioenergia on jaoteltu eri kategoriaan kuin muut uusiutuvat. Bioenergiaa koskeva [julistus](#) julkistettiin 16.11.2016. Bioenergiaosion [toimeenpanosuunnitelma](#) hyväksyttiin 13.6.2018. VTT:n Antti Arasto on toiminut ETIP Bioenergy:n varapuheenjohtajana. Toimeenpanosuunnitelma päivitetään keväällä 2023 ja se on tarkoitus julkaista vuoden 2023 EUBCE-konferenssissa 5.-8.6.2023.

Merkitys

Kyse ei ole lainsäädännöstä eikä suunnitelmalla jaeta lisää rahaa. SET-plan vaikuttaa siihen, miten jo allokoituja tutkimusrahoja (mm. NER300, 400/450, InnovFin, HorizonERAnet) jaetaan. SET-Planissa asetetuilla tavoitteilla voi olla merkittäviä vaikutuksia biopolttoaineisiin liittyvään sääntelyyn epäsuorasti. ETIP Bioenergy:n toimeenpanosuunnitelma kattaa 104 mrd euron kumulatiiviset investoinnit demo- ja laajennuslaitoksiin ja 2,3 miljardin euron investoinnit kehitykseen vuoteen 2030 mennessä.

Tavoite

- Seurataan asian etenemistä

Keinot

- Tapaamiset virkamiesten ja muiden alan toimijoiden kanssa
- Osallistuminen tapahtumiin ja infotilaisuuksiin

- ETIP-Bioenergyn toimeenpanosuunnitelmaa ollaan päivittämässä ja se valmistuu kesäkuuhun 2023 mennessä. Luonnos on nähtävissä [täällä](#).
- Innovaatorahaston pienten hankkeiden hakukierros käynnistyi huhtikuussa ja hakemukset tulee jättää 19.9.2023 mennessä. Huhtikuussa järjestetyn [infotilaisuuden tallenne](#) nähtävissä.
- Horizon Europe -rahoitushaku auki BECCS-hankkeille: [Development of near zero-emission biomass heat and/or CHP including carbon capture](#). Haku päättyy 5.9.2023.

ILMASTONMUUTOKSEEN SOPEUTUMISSUUNNITELMA 2030 (SALO)

Tilannekuvaus

Kansallinen ilmastomuutokseen sopeutumissuunnitelma ([KISS2030](#)) päivittää aiempaa, vuonna 2014 laadittua vastaavaa sopeutumissuunnitelmaa vieden sitä pidemmälle ja konkreettisemmaksi. Uusi suunnitelma päätettiin ottaa seurattavaksi hankkeeksi BERN hallituksen kokouksessa 5.9.2022. KISS2030 suunnitelmaluonnos oli lausuntokierroksella 14.10. asti ja Bioenergia ry antoi [siitä lausuntonsa](#). Suunnitelman jatkovalmistelun aikana ajatuksia ja kommentteja luonnoksesta on edelleen otettu vastaan. Suunnitelman oli tarkoitus valmistua lopullisessa muodossaan kevään 2023 aikana, mutta se on siirtynyt.

Merkitys

Suunnitelman merkitys ilmastomuutoksen sopeutumistoimien koordinoinnissa ja konkretisoinnissa kasvaa verrattuna aiempaan, määräaikaiseen suunnitelmaan. Erilaisten varautumis- ja sopeutumistoimien merkitys on käynyt yhä ilmeisemmäksi viime vuosina mm. metsätalouden ja monien muiden elinkeinoelämän osa-alueiden kannalta, ja on tarpeen seurata suunnitelman toteutumista ja tarvittaessa pyrittävä vaikuttamaan moniin sen esittämiin käytännön toimiin, jotka koskevat bioenergia-alaa ja sen jäsenkuntaa.

Tavoite

Seurata suunnitelman ja aikanaan sopeutumistoimien etenemistä ja vaikutuksia sekä puuttua lopullisen esityksen mahdollisiin epäkohtiin.

Keinot

- Sidosryhmäyhteistyön avulla sopeutumissuunnitelman merkitystä mm. rahoitukseen, lupakäytäntöihin ja muuhun sääntelyyn tarkennetaan sekä viestitään siitä jäsenkunnalle.

- Suunnitelma oli lausunnolla lokakuussa 2022 ja BERN jätti [lausunnon](#). Tämän pohjalta jatkovalmistelua seurataan.
- KISS2030-suunnitelman merkitystä ja toteutumista jäsenkunnan kannalta seurataan ja tarvittaessa vaikutetaan yhteistyössä muiden järjestöjen kanssa.